

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6ica una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 v. a. Pentru tieri esterne 15 .sun. pe unu anu s6u 45 doidieleri, or 3 galbini si 3 doidieleri mon. sunatoria. Se prenumera la postale c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru scrie ad. de 10 vorbo mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari

Nr. 61.

Brasiovu, 4. Augustu 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Sciri ofici6se.

— Mari'a S'a c. r. apostolica, prin rescriptulu imperatescu din 3. Aug. a. c., a binevoitu a decorá pe parochulu din Materu in distriptulu Naseudului Joane Hangea cu crucea de auru pentru merite cu cor6na, in semnu de recunoscintia pentru aptivitatea s'a cea indelungata si plina de merite atatu in treab'a sc6leloru catu si intru pastorirea sufleteloru.

— Magistratulu din Brasiovu a emis sub Nrulu 6229 din 7. Augustu nou 1862 urmat6rea publicatiune: „Din caus'a b6lei de vite, ce a eruptu in Romania la Focstani si domina in tienuulu Craiovei, precumu si in judetiele Sistovu si Doljiu, a datu in. reg. guberniu provinciale de scire, cumuca contumaci'a pentru vitele cornute la confiniile Ardealului de catra Romania'a, s'a lungitu dela 10 la 20 de dile.

— Asemenea publicatiune emisa si c. r. dicasteriu de ti6ra pentru Bucovin'a sub Nru. 11827 din 3. Augustu in privinti'a confiniului de catra Moldova pentruca in aceasta ti6ra a eruptu cium'a de vite.

Proprietatea de pamentu si natiunalitatea.

(Incheiere din Nrulu 55.)

In adeveru natiunea, marea majoritate a natiunei, n'ar avea de ce plange cã in locul actualilor proprietari mai aru veni altii, caci precumu veduramu, nu va perde in ei ver'unu tesauru. Destui straini are intre ei, din cei carii anca nu s'au romanitu destulu pentru a simti romanesce, si carii 'si pastr6za anca naturalulu originei loru. Ne este t6ma de planulu urditu de a fi desnatiunalisati pe calea economica; caci altumiutrea, — amu da cate o duzina de proprietari pradatori de ai tierei pe unu economu strainu, si cate siepte dintre candidatii nostrii la legislatura, pe simpla sperantia de a dobandi in locululu unulu mai cu capu.

Credeti „ca cu catu strainii voru avea mai multe interese in Principate, cu atatu esistinti'a n6stra politica va fi mai asigurata.“ — Se presupunemu ca s'a datu libertate strainiloru de a cumpará pamentu s6u imobile in ti6ra. O compania puternica sta gat'a si pandesce ac6sta ocase. Se presupunemu ceia ce se scia din alta parte ca este adeveru — cumuca guvernulu puterei vecine se silesce prin t6te modurile a'si mari interesele in Principate. Societatea ei de navigatia are instructia de a ocupa pe catu p6te mai multu tierimu pe malulu Dunarei. Are si o populatiune flo-tanta de ver'o 80 de mii in Munteni'a numai; ac6sta populatia este imprasciata prin orasie, si prin meserii si munca, ea este cea mai castigat6re dintre t6ta populatia tierei, fiinduca proprietarii nostrii sunt numai consumatori a producteloru iudustriei altora, ei insii nu producu; tieranulu singura clas'a indigena carea e producát6re, de abia are conditia esistentiei sale, beneficiuri nu face, si mai puçinu se pricepe la pastrare; clasa de midiulocu romana anca nu avemu. Asia dar clas'a de midiulocu a orasieloru, clas'a speculantiloru si a meseriasiloru fiindu supusi straini a acestei puteri, nu-i mai trebe alta decatu se aiba si o clasa de ó-

meni carii cá proprietari prindiendu radacina in pamentulu tierei si atarnati de protecti'a acelei puteri ce i-a ajutat prin bani a deveni proprietari, se ne p6ta dice la semnalulu puteri ce 'i inspira: „ce vorbiti aici de ti6ra romana, de natiune romana; tier'a Munteniei si natiunea romana sunt doua lucruri diferite; in acea provincia mai traiescu si alte natiunalitati carii prin proprietate si prin meserii, va se d6ca cconomicesce sunt preponderante. Noi ceremu cá se ni se respecte separatele n6stre interese carii nu sunt identice cu a le natiunei romane.“ — Ce voru dice la aceste reclamari espropriatii romani, si partea aceia carea a mai remasu in posesiunea pamentulu stramosiescu? Dreptulu de a esiste nu le va putea nega, nici dreptulu de a exista ca natiune cumu a lasatu-o providentia, de vreme ce vointi'a n6stra a fostu a-i admite intre noi, si chiaru candu aru incercá a le sugrum'a graiulu, au nu vomu avea atunci in façia-ne pe guvernulu acestoru capitalisti, carele ne va striga: „Stati!“ Eu nu potu se lasu la discreti'a v6stra pe protegiatii mei, in ei si prin ei eu amu interese mari in ti6ra ce voi o pretindeti ca e a v6stra, dar pe carea voi insive ati vendutu-o pe capitalurile supusiloru mei?

Pentru cá se p6ta castigá o asemenea ocase si o cauza de intrevenire unu statu carele de secolu lacomescce dupa aceste tieri, credeti ca nu e capabilu de a jertfi ver'o cateva mili6ne cu carii p6te espropri'a pe toti amatorii nostrii de a si vinde mosiile pentru a se plati de datorasi s6u de a se retrage la Parisu cá rentieri pe viatia? Consultati istori'a provinciei Posen in Prusi'a, a Bohemiei si a altoru provintii austriace. Dar nu trebe se mergemu asia departe, — nu avemu noi durer6se esemple in istori'a cuestiunei manastiriloru inchinate, de calea amesteculu strainu in trebile tierei ce a deschisu Rusiei, Turciei pana si Patriarchulu grecu din Constantinopole — nu proprietatea instrainata prin vendiare, ci numai donatiunea de buna voia a o parte din venitululu aceloru mosii? Noi n'amu desrobitu anca acestu pamentu aservitu prin abusu, si vremu se mai instrainamu si restulu!... Cu t6ta strajnicia legeri ce eschide pe straini dela proprietate de mosii, astadi chiaru cun6scemu d6ua institute s6u societati straine active, a carora scopu indirectu este slabirea si prin urmare nemicirea natiunalitati romane, si aceste institute se sustienu din venitululu mosiiloru din Munteni'a, daruite de fostii loru proprietari neromani!

Façia cu aceste fapte mai multu decatu instructive, noi lasamu se aprecieze fiacine, catu de salutaria ne p6te fi credintia mai susu citata: „ca cu catu strainii voru avea mai multe interese in Principate, cu atatu esistinti'a n6stra politica va fi mai asigurata.“

Ac6sta aksioma vrea se ne d6ca: ca pentru cá se 'mi asigurediu mai bine esistinti'a casei, nu amu remediulu mai bunu de catu se facu catu se p6te mai multi straini partasi in proprietatea ei. — Mi se pare ca dejá prea multi straini au prea multe interese in ac6sta ti6ra, si de prea marea loru sollicitudine de aceste interese nu mai potu respira liberu interesele natiunei indigene! —

D. P. M.

Pentru ce se devasta padurile in Transilvania?

Gazet'a Transilvaniei pemeñ mai daunadi de niscai corespondintie din comitate, dupa cari devastatiunea silveloru pe unele locuri cara incepe a luá dimensiuni mai mari; spre daun'a tierii intregi. —

Ce se tiene de diurnalele magiare si germane, aceste de multu au facutu tem'a aceast'a de rubrica statat'ria in colónele loru, inse pe cumu se vede nu din indemnulu nobilu de a cautá midiulóce spre delaturarea reului, — ci mai vertosu numai spre a puté calumniá pe satenii romani, si a preocupá opiniunea publica despre gradulu de cultura in care se afla.

Intentiunea acestoru renduri este, de a abate luarea amintea tuturoru acelora, cari se intereséza de crutiarea silveloru din patria intr'o direptiune mai fructifera, ceea ce credu ca a fostu si intentiunea Gazetei, atingundu aceasta gangrena sociala si economica.

Esperiinti'a castigata in o activitate indelungata cá oficiatu administrativu in midiuloculu poporulu nostru tieranu, m'au intaritu in convictiunea: ca nu spiritulu de vandalismu, — ci impregiurstarile, si institutiunile transit'rie urbariali, pórtá in ele vermele reului. —

Privesce ori unde in comitate, si in acele parti ale fundulu regiu, in care locuitorii au fostu iobagi, si vei aflá proprietatea fundurulu comune in cearta intre fostii Domni si fosti subditi, — dara folosinti'a provisoria neregulata; veti vedé cumu fostii stapani prada silvele a la grosso, si fostii iobagi a la minuta. —

Cei dintaiu devastéza vendiendu lemnele la speculanti cu diecile de mii, neingriginduse catu e negru sub unghie pentru viitorulu padurulu, calculandu: ca acelea la regularea (impartirea) definitiva voru veni mare parte in proprietatea eschisiva a comuneloru satene, carora li aru lasá numai „plesie“ góle; cara iobagii devastéza pentru ca se temu ca „Domnulu“ va mancá totu, si ei voru remané cu budiele imflate.

Legea de silvanaritu este pana acuma si pentru unulu si pentru altulu, unu ce cu totulu necunoscutu. Sciu ca unii din fostii stapani la acésta afirmatiune me voru interpretá dîcundu: ca romanii sateni, necunoscundu in „prostiea“ loru pretiulu silveloru, prada cá se fia pradate, apoi Dloru sunt siliti a pradá, cá se participeze la folosintia; — la care 'mi iéu voia a respunde: ca romanii sateni, unde 'si sciu proprietatea nedisputabilu asigurata, sciu fórte bine apretiui momentositatea silveloru, cá factoru principale ale economiei agricole, si le crutia relative binisioru. — Dovada 'mi sunt spre esemplu comunele romane din sedriile Orastiei, Sebesiului, Mercurei si altele chiaru din comitate. —

Spuneti inse Domniloru unei comune de acelea, care astadi posiede silve de seculi bine pastrate:

ca dens'a le folosesece numai momentanu;

ca cutare séu cutare „Domnu“ séu orasiu sasescu 'si tiene „jusi“ (dreptu) pe ele;

ca de si comun'a platesce darea pentru ele, totusi dupa cutare § din cutare lege, ele vinu scrise in foi'a proprietatii cutarui'a Domnu, orasiu séu natiune; apoi: mai puna Domnulu, orasiulu, séu natiunea cutare padurari peste densele, plateascau reu, dicale: ca ei se punu numai proform'a, spre a'si retiene séu castigá faéie cu stipulatiunile legii form'a de proprietariu facticu — — —

caute apoi a respinge pe sateni dela dreptulu folosintiei regulate prin „tisthii“ sel. si veti vedé, ce se va alege din acele paduri — pastrate si crutiate de seculi — in 2, 3 ani. —

Faéia cu aceste giurstarti, cui nu 'i se va vírî cugetarea: ca disolvarea judecatorii loru urbariale pentru patria e o calamitate; restituirea loru intr'o forma mai potrivita, mai mobila, — cu forme de procedura mai simplificate, — cu personalu nunumai din discipulii pedantei, scrupulósei si blandeii Themis, ci si din a activei si prevedietórei Minerve; — este o necesitate din cele mai simtite, si urgente; pentru ca judecatoriile ordinare, fia prevediute cu poteri lucrátore catu de bine, voru privi la agendele urbariali — care ceru o activitate extraordinara si tempu multu numai cá la trebi de importantia secundaria. —

In proportiunea, in care aceste judecatorie, séu comisiuni urbariali, aru luá sarcin'a dela judecatoriile ordinare, de I-ma inst., — la aceste aru fi atunci a se impuáina personalulu. —

Cine cunósce o medicina mai buna, — aplicao, — séu propunao spre aplicare. —

Spiridon Fetti.

Din UNGARIA.

(C) Beiusiu, 20. Juliu n. 1862. In primavér'a anului curinte, dupace fostulu protopopu alu Beiusiului in urmare dispusetiuniloru episcopesci fú scosu de aici; venindu P.O.D. Prot. Terentiu Ratiu si ocupandu-si locul, a aflu de lipsa a indreptá cerculariulu ce urméza mai la vale catra pretiit tractulu seu.

Precumu se vede din totu cuprinsulu seu, elu e menitu pentru publicitate, ear' nu e vr'un lucru secretu, si totusi s'a aflu vr'unu crestinu prapaditu, care timbrandulu de unu aptu de atitiare, l'a decopiatu si pe lenga o denunciare l'a tramisu la siefulu comitatulu, unde se vede ca a avutu óresi-care valóre acele berfele, de óra-ce cu ocasiunea calatoriei Esc. Sale a Locutienintelui Ungariei pela Orade ii spusa insusi Esc. Sa, cumuca are cunoscintia de acestu cerculariu, si candu fú tramisu la Beiusiu unu comisariu reg. in person'a Dlui A. J. pentruca se investigeze nu sciu ce a aflu de lipsa a intrebá pre D-lu Protopopu „de'si recunósce acestu cerculariu de fetulu seu“?

Ca dara se véda si publiculu cetitoriu, si se judece si elu cu mintea s'a cea neoficiósá, de póte fi acestu cerculariu unu obieptu de atitiare séu ba? si de a lucratu D. Protopopu alta prin ast'a, decatu si-a implinitu datorinti'a s'a cá pastoriu sufletescu si conducatoriu naturalu a-lu oiloru cventat'rie supuse pastoriei sale sufletesci, apesate de vitregi'a tempurulu si delasate de unii din ingrati ei fii; ve rogu se aveti bunatate a-i face locu in pretiuitele colóne a „Gazetei“ precumu urméza:

Onoratiloru Domni Parochi si Administratori parochiali,

Fratiloru in Christosu Domnulu nostru, multu iubiti!

Ispitindu si cernendu cu amaruntulu istoriele gintiloru si popóreloru, usioru ve veti convinge despre acea: ca tóte popórele, anca si cele in puteri fisice mai debile, fiindu altei poteri mai mari supuse si subjugate, intru acea s'au luptatu: ca limb'a in totu chipulu, anca si cu perderea vietiei se o apere.

Prébunulu nostru monarchu insufletitu de spiritulu adeverulu cu parintesc'a si inalt'a vóia privindu; supusiloru sei din intrég'a Monarchie prin un'a diploma din 20. Oct. c. n. 1860, prin biletulu in alu 5. precumu si prin resolutiunea preinalta dñn 27. Dec. 1860 egala indreptatire au daruitu.

Sub egal'a indreptatire fratiloru in Christosu se intielege si acelu atotupretiuitu daru, de carele totu Romanulu adeveratu are a se bucura. Darulu acest'a de totu scumpu e: eliberarea scumpei nostre limbi din sclavi'a pana acumu fosta, si aducerea ei pre campulu celu liberu alu civilisatiunei, cu care debuimu a ne folosi nunumai in lucrari private si conversari amicale: ci cu totu dreptulu basatu pre préinalt'a gratia a prébunulu nostru Monarchu, in tóte comunele amasuratu dreptatei ca de o limba oficiósá a o introduce se ne ostanimu.

Dela fratiile vóstre cá luminatori si invetiatori ai poporulu, se asteapta dreptulu acestu scumpu alu vesti poporulu, pre acest'a alu invetiá si ai aretá ca catu de mare folosu si bunatate 'i va fi lui aceea; avendu elu limb'a s'a de limba oficiósá in tóte afacerile comunale si comitatense.

Debue poporulu ai aduce inainte tristele intemplari a le timpulu trecut; candu formós'a nóstra limba cá nevinovata gemea sub acelu terorismu, incatu tiranii cu alungarea ei insusi din santele beserici — cu puterea o limba straina au cautatu a viri.

Aretati poporulu urmarile cele triste, cari provinu din folosirea unei limbi straine, lui cu totulu necunoscuta. Scótetu din anim'a poporulu fiic'a cea ticalósá. Aprindeti ochii mintei si a sufletulu lui cu lumin'a adeverulu, cá se se cunósca pre sine si dreptulu seu, vestiti poporulu ca acestu dreptu numai prébunulu nostru Monarchu, eara nu altulu l'au datu, si ca prin urmare, poporulu Romanu anca are de a pretinde dreptulu limbei sale. Insufletiti rivn'a poporulu Romanu, care pana acú de terorismu erá labefactata si amortíta, aducundu inainte ca unu poporu fara libertatea limbei sale, nici candu nu póte avé inaintare, ci apasare, nici candu desvoltare, ci intunerecu inaintea ochiloru sei, nici candu e vediatu si cunoscutu naintea lunei, ci de toti uitatu.

Asia amu fostu noi fratiloru in Christosu, asia au fostu si poporulu nostru, si déca amu cercá cu deamaruntulu caus'a intunerecului si a nedesvoltarei nóstre; usioru putemu díce: ca neiertarea limbei nóstre in trebile afaceriloru si lucrurilor publice oficióse, — au fostu caus'a.

La lupta dara fratiloru in Christosu! ca dreptulu celu gratiosu dela prébunulu nostru Monarchu dobanditu se-lu punemu in lucrare, la lupta! ca de acelu dreptu se ne folosimu, — la lupta dícu! — si nu dormitati!

Lupt'a inse fratiloru in Christosu e sfatuirea cea parinteasca, carea suntemu datori a o da poporului. Lupt'a preotului e a scóte pre poporu din intunerecu la lumina. Lupt'a preotului dîcu e: ca turm'a s'a din scaiu si maracina scotinduo; pre pasiunea si hran'a cea grasa se o povatiúesca.

Aducetive aminte fratiloru, ca strabunii nostrii au biruitu luméa, facanduse gîntea cea mai vestita; si noi stranepotii loru se nu fimu in stare acestu dreptu de prébunulu nostru Monarchu datu, alu primi, de elu a ne folosi si multumire ferbinte catra atotopotintele tatalu cerescu a versá? au dóra misielitatea neamiciloru au coversitu virtutile strabuniloru nostrii? Au dóra se ne rusinamu inaintea luméi de maretiulu si faimosulu nostru nume „Romanu“ atunci candu unu altu neamicu a limbei nóstre cu o modalitate ascunsa voiesce calea desvoltarei nóstre a o inchide, unulu cá acel'a, carele indreznescse a díce: ca noi Romanii nu avemu dreptu amesuratu a ne folosi de limb'a nóstra in afacerile si lucrarile nóstre; unulu cá acel'u de se si tiene a fi Romanu, nu e Romanu, ci unu renegatu si vendietoriu de natiunea Romana, si astufeliu de omu merita a fi trasu la respunsu incatu cutéza a vorbi in contr'a prégratiosei diplome imperatesci.

Fratiloru in Christosu! sunt multi carii in contr'a folosirei limbei nóstre voru se berfeasca unele amenintiari, infrianduve precumu cu tristele tempuri trecute, asia si cu altele in viitoriu; cele trecute triste intemplari au trecutu; viitorulu inse pre lenga neclati'a credintia aretata, si alipirea nóstra catra prébunulu nostru Monarchu; nu reu si tempuri triste ci bucuria si fericire ne va aduce. — Faceti cu totu adinsulu poporului cunoscutu: ca — prin aceast'a a nóstra neclatita credintia catra inaltulu tronu in anulu 1848—1849 aretata, suntemu vediuti si cunoscuti in lumea larga, ce pana atunci eramu vîrîti sub mantel'a unui altu poporu, ba nici de gînta cunoscuti, ci numai de soi. — Poporulu romanu prin folosirea limbei sale stricatiune ori periclu in tíera nu causéza, ba din contra se desvoltéza si inaintéza nu numai pe pamentulu tierii, ci si inaintea luméi, ca ci altucumu judecandu cineva, pecatuesce in contr'a prégratiosei diplome, care e santa si inviolabila.

Datorinti'a dara cea mai santa a nóstra fratiloru in Christosu e: ca pentru inducerea limbei nóstre in tóte trebile oficióse cu poporulu nostru se ne sfatuima, si noi cá preoti caror'a ne e impusa datorinti'a pre poporu alu invetiá, si alu povatiuí, in fruntea lui a ne pune, calea catra desvoltare povatiuitórie, care cu mestesiugite opreli si stavili erá si e inchisa, cu silintia barbatésca se o deschidemu, si spre acea cu energia povatiuindu pe poporu, se ne facemu vrednici de numele si starea nóstra, — ca-ci altu-cumu facandu, ne ajunge pecatu ne-iertatu fratiloru in Christosu, si improtivindune lucrarei cestei sante, óre fivá lucru mai uritu pre pamentu sau si diosu in mat'e a Jadului care ne aru dá paguba mai multa? Au nu amu stinge frumseti'a numelui eroicescu alu strabuniloru nostrii, acaror'a suflete cu jale privescu la molitiunea si nepasarea nóstra? Atunci insusi de buna vóia ne am desbracá de icón'a Dumnedieasca, cu carea Ddieu neau inpodobitu, si carea Ddieu o au intiparitu in sufletulu nostru, atunci ni se inchide ceriulu si nise deschidu propastile cele mai adunci cá se fimu aruncati in adencimi, atunci ne amu face uratiune ceriului, greutate pamentului, vindietori neamului si robi anemiciloru neamului nostru.

Inima dara fratiloru in Christosu! inima dîcu, ca se fimu porfir'a santei nóstre beserici si neamului nosfru; — si atunci vomu fi pretiuti si iubiti de turmele nóstre mai multu; decatu ori ce margaritariu pretiosu.

Se ne facemu o timpina laudata, si nepotii nostrii voru cautá victoriile ce leamu facutu in contra anemiciloru limbei nóstre. Se ne facemu steagu, care ne va propovedui barbat'i'a cu atatu mai multu; cu catu mai multe rumperi in lupte vomu avé, si atunci dîcu numai fratiloru in Christosu, ne vomu face demni de numirea de adeverati pastori sufletesci, si eara de adeverate oi a le cerescului Parinte. Bucurative dara fratiloru in Christosu! bucurative dîcu si saltati, ca ne au resaritu lumin'a dreptatei; sórele carele erá pana acum'a pentru noi rece in privinti'a moralitatei, iata ca de acum'a sub préinalt'a casa domnitoria si pre noi Romanii ne incaldiesce, dati lauda si multumita cerescului Parinte rogandulu, cá se protéga pre inalt'a curte domnitoria se fia scutita de totu reulu intre multi fericiti ani. Aminu!

Circulariulu acest'a veti avé fratiile vóstre poporului dreptu credinciosu alu ceti in sant'a beserica, pre acela in credinti'a catra inalt'a casa Domnitoria alu intari, despre a-

deveratulu intielesu alu invetiá, si in protocolulu cerculareloru alu induce.

Datu in Beiusiu 3. Aprilie st. v. 1862.

Alu fratiiloru vóstre de bine voitoin frate in Christosu
Terentiu Ratiu,
Protopresbiterulu gr.-n.-u. tract. Beiusiu.

Donauzeitung si guberniulu unghurescu.

Gazetele de Vien'a aducu unu articlu din „D. Z.“, care dupa parerea loru se aru paré a avé insemnatatea de a aratá, ca politic'a guberniului voiesce a luá o direptiune nóua fácia cu Ungari'a. Asemenea aducu ele acestu articlu in legatura cu impregiurarea, ca ministrulu de statu Schmerling 'si a cerutu concedia de a sa departá pe mai multe díle dela centrulu guberniului, si asia póte si acumu ca de altadata, aru puté fi ómeni, cari se respandésca seiri despre intrigue, machinatiuni si schimbari in ministeriu, cari tóte, dupa cumu se díce, se camu repetiescu de cateori voiesce acestu ministru a se departá din Vien'a. Astufeliu dara, cugeta gazetele, cumuca gazet'a ministeriului de statu se pare a fi tienutu de lipsa a dá de minciuna inainte orice sciri, ce se aru respandi in contra ministeriului de statu de astadi. Cu aceasta preservativa semioficiale se mai impreuna dupa opiniunea diurnaleloru si articlii esiti in Ost D. P. si Presse, totu sub datulu din 10. Aug. sub care esi si articlulu in Donauzeitung, cu scopu de a combate brosiur'a: „Lineaminte din istori'a unui anu,“ esita mai de multu din pén'a lui Keeskeméthy, redaptoriului gazetei ofic. „Sürgöny.“ Astufeliu credu dara gazetele, cumuca semnalulu de resboiu politicu e datu si asia ataculu e inceputu pe lini'a intréga.

Articluulu gazetei semioficiale „D. Z.“ suna: Guberniu unificu or dualisticu? Totu imperiulu, care e sfa-siétu in sine insusise va preface in desiertu.“ Adeverulu celu admonitoriulu alu acestei díse din s. scriptura se a aretatu de sute de ori in analele istoriei universali. Spre a intari aceasta dísa nu avemu de lipsa a cautá paginile cele udate cu sange a le istoriei popóreloru; caci trecutulu celu plinu de eveneminte alu monarchiei austriace ne arata cu durere destule casuri, ee testifica adeverulu acestui proverbiiu din sant'a scriptura. Anca nu se au stersu din antea ochiloru adeveratiloru amici ai patriei icón'a cea trista a aniloru 1848 si 1849.

Patrunsu de spiritulu acestei masime de atat'a momentositate si luandu in consideratiune, ca fiindu potestatea statului concentrata in tóte tierile continentului european, de acea traptarea unifica a celoru mai inalte probleme de statu se au facutu de lipsa neaperata pentru securitatea monarchiei nóstre, si pentru bun'a stare a fiacareia din tierile ei, a emisu marimosulu nostru monarchu diplom'a din 20. Oct. si trasu consecintiele din ea in patentele din 26. Fauru 1861 spre a delaturá pentru Austri'a orice dualismu pentru totudéuna. Intielesulu fundamentului constitutionale, ce s'a datu intregului imperiu prin diplom'a din Octomvrie a fostu si unitatea sestemului gubernarei in monarchi'a intréga. Pe temeiulu acestui sestemu de unitatea statului au pasitu in oficiu barbatii, chiamati de Mari'a S'a imperatulu la trebile cele mai inalte a le gubernementului pentru Ungari'a.

Inse spre durere se aratá indata ca barbatii de statu, pe carii erá datin'a a'i numi „guberniulu unghurescu“ se lasara a se conduce de tendintiele cele dualistice si separatistice si immorandusi chiamarea au luatú o direptiune, care periclitá tronulu si monarchi'a. In tierile de dincolo de Laitha capatá anarchi'a din dí in dí totu mai multu terenu, se organizá in tíera unu juristitiu formale si denegarea dariloru. Terorismului emigratiunei si alu eleminteloru revolutionarie contrarie Austriei le sucesu a esoperá alegerea ómeniloru loru in comitetele comitatelor. Partia resturnatória capatá o infiuintia atatu de precumpanitória la diet'a conchiamata, incatu aceasta spre mare mirarea Europei nu a voitu a salutá pe imperatulu cu titulu seu ereditariu „marire (maiestate) regia.“

Diet'a unghuresca e desfiintiata. Rescriptulu imperatescu prin care se a decretatu desfiintiarea ei, s'a emisu pe temeiulu diplomei din Optomvre si a patentelor din Fauru si cu provocare apriata la ele. Barbatului de statu, acarui contra-semnatura o pórtá rescriptulu, e concrediuta suprem'a conducere a trebiloru gubernementali in Ungari'a.

A fostu dara lucru justificatu pe deplinu, daca din acelú tempu se au nutritu dincóce de Laitha (in Vien'a) sperantia, cumuca se a pusu odata capetu politicei celei dualistice si cu dóue fejie. Si in Ungari'a, sperara multi aceasta; vedi bine acolo cunosceu ómenii persónele si impregiurarile mai luminatu si chiaru, dar si chiaru pentruca le cunosceú mai

bine, nu puteau întielege multi dintre adeverații patrioți din Ungari'a, cumu se aru puté castigá unu resultatu indestulatu, de întielesulu satoritu de inaltiatulu imperatu, fara de a reorganizá de totu autoritatile ungare centrali din Vien'a si din Buda-Pest'a. Cumuca aceste indoiele nu au fostu neintemeiate, despre aceasta dau testimoniul intemplanile din tempulu decursu dela desfiintierea dietei pana in clipit'a de fația.

Si cumu stamu astadi in Ungari'a? Mai multu de catu orisicandu e respandita in imperiu opiniunea, ca politic'a supremeloru organe gubernementali ungare stá in contradicere batatória la ochi, ba chiaru in lupta invederata cu parerile ministeriului imperiale, apoi cumuca monarchulu se întórce dela fundamentulu constitutionale, ce 'lu a creatu insusi din propri'a convingere si din liber'a s'a decisiune, precumu si ca la locurile mai inalte aru avé trecere nisce influentie puternice in direptiune dualistica. In foile straine se descrie in diferite colori lupt'a ce se dice ca aru esiste in ministeriu in privint'a politice interne.

Nu se póte negá, ca aceasta nefericita stare a lucrurilor cata se duca acolo, ca se duca in retacire chiaru si popórele din cealalte tieri a le monarchiei, si a le nimici speranti'a in constitutiunea, ce s'a datu. E cu neputintia ca se se odichnésca si reptifice opiniunea publica in Austri'a, daca aflamu, ca nisce barbati carora li se detera distinctiuni inalte in statu, cumu cauta órecumu la Themse si Seine scutintia in contra sistemului de gubernementu satorite de insusi monarchulu loru propriu. Multimea cea mare judeca dupa ceea ce vede; ca-ci ei 'i lipsesce adesea priceperea de a cautá dupa cauzele intemplanilor, ce le oserba. Multimea cea mare e dara mai de multe ori, care se seduce prin astufeliu de fapte si se imple de neincredere.

Amici de ai patriei, carii cugeta despre lucruri, cata dara se se unésca in dorint'a, ca in opiniunea si in nesuintiele barbatilor de statu, conducatori de trebi se incete odata dualismulu, ce vatama demnitatea corónei. Cata se fia chiaru la lumin'a dílei, ca in laintru nnui ministeriu respundiatoriu, nu existe nice o politica diferitória.

Purtatoriloru principiului gubernementale conducatoriu, respicatu serbatoresce si mai de multe ori de catra monarchu, nu le e permis se'si ocupe pusetiunea loru asfeliu ca popórele se póta presupune, cumuca imperatulu Austriei aru urmá o politica diferita de a regelui Ungariei, si cá si candu imperatulu Austriei ar stá in lupta cu regele Ungariei.

Partea cea mai mare si cumpanitória a poporatiunii din Austri'a a primitu cu multumita sincera si cu o indestulare plina de bucuria constitutiunea comune, data de monarchulu; constitutiunea a datu aceea, ce a fostu dorint'a si lips'a comune. Cu ce dreptu cutéza cineva a aruncá in lume indicie séu alusiuni ca: imperatulu, in locu de a'si aratá aplecarea s'a parintésca catra popórele, acaroru credintia s'a aratatu stralucita in tempurile cele grele, ar preferi a favora o politica, — care in consecentiele ei cele din urma amenintia a ne duce in direptiunea lui 14. Prieru 1849?

E o necuviintia mare, ca asfeliu de presimtiuri necurate credu a 'si aflá nutrementulu in procederea unoru organe inalte gubernementali, cari se chiamara a conduce trebile statului pe temeulu diplomei din Optombre si alu patenteloru din Fauru. Timpulu ne mana din napoi, ear' Austri'a va face bine daca 'si va aduce aminte de proverbiulu, ca unu imperiu sfasiétu in sine insusi, va remané desiertu.

Deci unitate in aptivitatea constitutionale a guberniului! Unitate in organele cele mai inalte de dincóce si de dincolo de Laitha: aceasta e ce avemu dreptu a o pretinde dela barbatii nostrii conducatori de statu! Guberniulu are detorint'a de a delaturá cu energia tóte piedecile, cari ar fi contra realizarei acestei unitati, fia ele pedece principiari, or personali. Politio'a dualismului e cu putintia intru unu statu absolutu, de si nu fara de pericle si neajunse; dar in statulu constitutionale ea e o anomalia, care 'si aru resbuná catu de curundu."

Pana aci articulu Dunarenei.

Oare ce se dicemu noi la aceasta? *

Faptele politice ce ni se infaciosiédia dincolo de Laitha dela intrarea Dlui Schmerling in ministeriu nu ni se vedu a ne poté permite, ca noi sa consideramu aceasta mustrare a gazetei ministeriale de óre care aptu de statu, care aru fi tienti spre a creá dincóce de Carpati earasi sisteme de statu, séu a atrage pe altii in atari.

Pe noi ne a invatiatu esperinti'a se damu vorbeloru preculu ce'lu merita pana nu se prefacu in fapte. Dar' daca totusi limb'a cea deschisa si determinata a „Gazetei Dunarene“ ar fi intru adeveru semnalulu la tragerea intru o direptiune contraria celei de pana acumu, atunci cunoscaudu programulu cel: antinationalu alu semioficiali, nu ne vine nice decatu a sari din piele pentru ca ministeriulu de statu aru fi datu in cearta pe viétia si pe mórte cu cancelari'a ungara. Or Scylla, or Charybdis, daca nu mai e scapare, e pentru fratii nostri din Ungari'a totu atata. Alt'a aru fi, candu amu vedé principiile legiloru fundamentali de statu introduse in viétia cu tóte consecentiele, ce aru urmá din ele, candu se aru esplicá asia, precumu cere spiritulu umanitatei si alu dreptatei, nemistificate prin programe ministeriale ascunse in ideile desvoltate de óre care organu semioficiosu. Representanti'a cea adevrata a popóreloru in distingerele loru nationali e singurulu midiolocu de a indestuli dorintiele celoru, ce au fostu si sunt stilpu neolatitu intru susutienerea statului si a demnitatei lui.

Sciri diferite.

— In 4. ale l. c., senatorulu comunale din Vien'a cu numele Biehler a fostu priimitu de inaltiatulu imperatu in adiintia privata, spre a substerne o petitiune, acoperita cu 2500 de subscriptiuni din partea alegatoriloru din Vien'a pentru amnestiarea jurnalistiloru si redactoriloru din tóte tierile imperiului. Mari'a s'a imperatulu, dupa ce a ascultat intregu cuprinsulu petitiunii, ce erá se se puna la pótele tronului, a binevoitu a respunde ca nu póte priimi suplic'a si nu póte dá o amnestia generale in cause de tipariu, ci fiacarui'a 'i e concesu a cere indurarea imperatésca eara monarchulu, daca voru cere respectivii, va intinde gracia s'a asupra loru. Senatorulu cutezá a adauge, ca intru unu periodu cá si celu de fația e greu a gasi mesur'a pana unde se póte estinde pres'a si cumca elu cunoscaudu pe mai multi din cei judecati, scie cu securitate ca au facutu criticele asupra guberniului numai din patriotismu. Imperatulu a binevoitu apoi a dice, ca vointi'a s'a imperatésca a facutu pres'a libera si de aceea de buna sama nu are nimica in contra daca se discutéza mesurele guberniului intru unu modu modestu, numai sa nu se traga in tina fara de nice unu cumpatu orce dispusetiune a guberniului. Póte se fia dreptu ca unii lucra din patriotismu, dar' aceea inca e constatatu, cumca unii au si alte motive, nu numai convingerea personale. A treia óra mai vorbi senatorulu pentru scriitori, ear' inaltiatulu imperatu 'i respunse si acumu, cumca de voru cere respectivii elu nu 'si va retrace indurarea s'a imperatésca.

— In „Ost und West“ Nr. 15. cetimu urmatórele: Asupra sórtei Ardealului se pare a capatá biurocratia sasa la locurile decidorie totu mai multa influentia. Ei se sumetiescu cá si candu in fundulu regiu aru locui poporu sasescu, si acesta aru fi destinat de provedintia spre a eschide pe orcare alta nationalitate, dela participarea din tóte drepturile politice.

Pe lunga tóta recunóscerea politica a egalei indreptatiri, sigilata cu cuventulu imperatescu, se face cu ea pe pamentulu regiu bataia de jocu.

In distriptulu Brasiovului si in scaunulu Sibiului, Romanii nice dupa diplom'a din Optombre nu au luat nice cata parte din benefacerile constitutiunii, ca-ci loru la restauratiunea ofieloru celoru nóue, nice nu li se a iertatu sa exercite dreptulu de alegere. Ear' protestele loru ambla pribege anca si pana astadi fara nice o mangaiere. Autoritatile constitutate asfeliu fara de lege, nu perdu nice o ocaziune spre a face pe romani se simta si mai tare amaratiunea sortei loru. Pana candu va inadusi inimile acestu aeru nadufosu?

E D I C T U.

Din partea sedriei generale a Districtului Naseudu ca judecatorie cómerciala se face de comunu cunoscutu, cumca firm'a de negutiaorie diversa a lui Bozesco Cristofu din Rodna a aratatu aici incetarea solvirei creditoriloru sei, si ca ea asternandu consemnarea peste active si pasive a cerutu a se ordiná pertractarea inapacuitóre. — Dupa ce s'au finitu prescri'sa pertractare oficiósa, se provoca toti creditorii, cari isi potu formá la acésta firma veru din ce temeiu legiuitu vreo pretensiune, cá se astérna pre acésta cu atatu mai siguru pana in 30. Augustu a. e la subinsemnat'a judecatorie, pentruca si la din contra voru avé daunele, cari voru resultá din intardiere, numai siesi de ale adscie. —

Din siedinti'a sedriei generale a districtulu:

Naseudu, 28. Iuliu 1862.

3—3